

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

REVIDIRANI NASTAVNI PLAN I PROGRAM LIKOVNE KULTURE

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: LIKOVNA KULTURA

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/5) , u skladu sa čl. 24. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („ Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/17 i 33/17) ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenju nastavnih programa za osnovnu školu iz predmeta LIKOVNA KULTURA

Članovi Komisije:

**Predsjednik komisije-magistar Nalić Zekerijah
Član komisije-akademski slikar Begić Senad**

SADRŽAJ

Str.

1. UVOD	4
2. CILJ I ZADACI.....	5-10
3. Nastavni plan i program za šesti razred osnovne kole	11-15
4. Nastavni plan i program za sedmi razred osnovne kole	16-20
5. Nastavni plan i program za osmi razred osnovne kole	21-24
6. Nastavni plan i program za deveti razred osnovne kole.....	25-30
7. Profil i stručna sprema nastavnika/ca i stručnih saradnika/ca	31

UVOD

Likovna umjetnost se kao forma pojavnosti duha može smatrati izuzetno značajnim vidom egzistencije u procesu nastajanja i stvaranja različitih kultura i civilizacija.

Vizuelna kultura u najširem smislu riječi i likovna umjetnost kao najuzvišeniji vid fenomena vizuelne kulture zasniva se na primarnom čulu saznavnih procesa – čulu vida, sa kojim čovjek počinje spoznaju svijeta.

Uloga predmeta likovnih umjetnosti u odgojno-vaspitnim i obrazovnim procesima je nezamjenljiva. Proces razvoja djeteta u spoznavanju i razumijevanju prostora i svijeta oblika njegove egzistencije je u prirodi predmeta likovnih umjetnosti.

Položaj, odnosno mjesto predmeta Likovna kultura u kognitivno-saznavnim procesima, sistematski strukturiranim kroz proces obrazovanja, treba biti određen i zasnovan na potrebi i upotrebljivosti likovnih sadržaja iz kojih proizlazi svrsishodnost i korisnost. Sve oblasti, naučne i umjetničke koje strukturiraju sadržaje obrazovanja na svim uzrastima – stepenima osnovnog obrazovanja, na neki su način korelativne sa svijetom prostorno-oblikovnih i apstraktnih vizuelizacija.

Likovne umjetnosti na ravni kognitivnih procesa, razumijevaju svijet viđenog kao likovnu emociju koja proizvodi izraz i vizuelnu realnost kao likovni oblik, što sinhronizovano kroz igru razvija maštu kao stvaralačku potenciju.

Razvoj djeteta se može ne samo razumjeti, već se može pratiti i usmjeravati posmatranjem i tumačenjem njegovog likovnog izražavanja.

Psihološka, sociološka i psihosocijalna slojevitost likovnog stvaranja proizilazi iz bogatstva mogućnosti na kojem se zasniva likovna forma.

Različita likovna područja, od onih jednostavnih, koja se zasnivaju na jednom elementu – liniji, pa do onih složenih i kompleksnih, koja angažuju cjelovit intelekt, sadržaj su predmeta Likovna kultura, zasnovan na pojmovima koje učenik/učenica usvaja i nadograđuje tokom procesa obrazovanja, u odnosu na postavljene ciljeve i mogućnosti svakog pojedinca.

Najuzvišenije vrijednosti očitovane u činu likovnog stvaranja, razvijaju mogućnosti metakognitivnih procesa, što podrazumijeva uključivanje i povezivanje sadržaja drugih predmeta, koji se bave likovno-umjetničkim stvaranjem. Razumijevanje likovne umjetnosti kroz pojmove: estetike, historije umjetnosti, arheologije, sociologije umjetnosti, psihologije umjetnosti, teorije likovne forme, tehnologije likovnih materijala i sredstava u kontinuiranom procesu obrazovanja, predviđa ostvarivanje najviših ciljeva demokratskog humanizma u obrazovanju, kako na planu aksiologije tako i na planu koegzistencije.

Značaj praktičnog rada koji je povezan sa teorijom, određuje položaj i svrhu predmeta prema pojmovima i njihovim značenjima: polikomponentnost, komplementarnost kompatibilnost, i ukazuje na posebnost i specifičnost likovnog izražavanja i stvaranja u odnosu na prirodu djeteta. To je zapravo ona funkcija obrazovnog procesa, koja omogućava i označava drugačije razumijevanje forme u umjetnosti od onog razumijevanja koje proizilazi iz tehničko-tehnološke optike.

Neodvojivost idejnog i praktičnog djelovanja kao imanencije procesa stvaranja, didaktički je uput za realizaciju programa likovnog obrazovanja u školi, što otvara mogućnost pronalaženja sopstvenog identiteta svakog pojedinca u lepezi raznolikih vidova djelovanja, od reproduktivnog do stvaralačkog, od zanata preko nauke do umjetnosti. Sve moguće profesionalne orijentacije, koje postoje kao mogućnost pred svakim životom u liku djeteta, predstavljaju ono što znači budućnost. U tom i takvom kontekstu značaj predmeta programa likovne kulture, prevazilazi položaj koji mu se sistemom određuje.

CILJ I ZADACI

Nastava likovne kulture po ovom programu ima za cilj da učenik/učenica:

- oplemeni čulni senzibilitet,
- razvije sposobnosti percepcije, likovnog mišljenja, likovnog pamćenja,
- razvije svijest o individualnosti i autonomnosti,
- razvije interes za raznolikost oblika vizuelnog svijeta,
- razvije interesovanje za različite forme likovnog izražavanja,
- izgradi svijest o stvaralačkim sposobnostima društva kao cjeline,
- stekne informacije o sredstvima i materijalima za likovno stvaranje i o njihovoj upotrebi,
- se osposobi da stečena znanja i iskustva primjenjuje u nužnostima svakodnevnog života u drugim oblastima,
- razvije motoričku osjetljivost i spretnost putem realizacije različitih likovnih zadataka,
- razvije osjećaj za urbanu svijest,
- razvije osjećaj za ruralnu, ekološku i estetsku svijest prema prirodi,
- razvije sposobnost za stvaralačko istraživanje, kao i za reproduktivno i produktivno djelovanje,
- razvije svijest o potrebi za čuvanjem i održavanjem ostvarenih vrijednosti,
- izgradi odnos poštovanja prema likovno-umjetničkim ostvarenjima nacionalne provenijencije,
- izgradi odnos poštovanja i vrednovanja djela likovnih umjetnosti drugih naroda i kultura,
- izgradi mjerila za kritičko vrednovanje sopstvenog rada i djela, a za dječiji svijet mjerila za kritičko vrednovanje rada i djela njihovih vršnjaka,
- se osposobi za razumijevanje različitih medija vizuelne kulture: pozorište, opera, balet-ples, i druge moderne forme koje anticipiraju likovnost,
- se osposobi za vrednovanje djela primijenjenih umjetnosti i upotrebnu vrijednost predmeta kao proizvoda likovne problematike,
- se osposobi za primjenu modernih kompjuterskih tehnologija u procesima likovno-vizuelnog stvaranja i proizvodnje.

Osnovni i minimalni standardi znanja

Zbog specifičnosti predmeta likovna kultura osnovni – minimalni standardi znanja određeni su u koloni tabele OPERATIVNI CILJEVI I SADRŽAJI. Kod nivoa znanja riječ je o proširivanju određenih sadržaja na kvalitativni nivo. Osnovni nivo znanja je istovremeno i minimalni.

Specijalna didaktička uputstva za 1. Ciklus (I,II i III razred)

Uputstva za podsticanje likovnih doživljaja učenika/učenica uz prva važnija likovno izražajna iskustva.

Dijete se likovno postepeno razvija. Pojedine likovne aktivnosti se pojave tek pri odgovarajućem odnosu psihofizičkih sposobnosti. Zato nastavnik/nastavnica u odgojno-obrazovnom procesu likovne kulture vodi računa o stepenu razvoja mentalnih i motoričkih funkcija učenika/učenica.

Nastavnik/nastavnica pažljivo njeguje individualni način izražavanja pojedinih učenika/učenica. Od 1. do 3. razreda nastavnik/nastavnica realizuje sa učenicima/učenicama likovne zadatke iz sljedećih likovnih područja: crtanje, slikanje, vajarstvo, oblikovanje prostora i grafike. Na slikovit i igri primjeren način predstavlja likovne i druge pojmove. Likovno izražavanje je na tom uzrastu podređeno predstavi učenika/učenice, pa zato

nastavnik/nastavnica ne insistira na šematskim rješenjima ni na određenim likovnim konstrukcijama.

Bira jednostavne likovne tehnike, pri kojima učenici/učenice upoznaju karakteristike materijala i posebnosti oblikovanja materijala.

Likovne motive nastavnik/nastavnica bira tako da se zasnivaju na učeničkim predstavama iz njihovog doživljenog svijeta. Posebnu pažnju posvećuju poznavanju i vrednovanju likovnih ostvarenja umjetnika. Ugrađuje ih u pojedine faze nastavnog procesa ili vodi učenike/učenice na izložbu u izložbeni prostor ili galeriju ili organizuje razgovor sa umjetnikom.

Likovno odgojni rad u 1. razredu predstavlja sticanje najosnovnijih likovnih pojmova, sticanje osnovnih likovnih izražajnih iskustava koje učenici/učenice u 2. i 3. razredu dopunjuju i proširuju, jer se tako bogate njihove predstave i saznanja, kao i likovno pamćenje i mašta.

Usvajanje likovnih pojmova

Usvajanje likovnih pojmova od 1. do 3. razreda se zasniva na uspješnoj motivaciji učenika/učenica, koju nastavnik/nastavnica podstiče različitim metodama, posebno metodama širenja i elaboriranja likovnih senzibilnosti.

Počeci likovne osjetljivosti učenika/učenica za likovne elemente omogućavaju nastavniku/nastavnici da učenike/učenice navikava na vrednovanje vlastitih likovnih djela i djela njihovih vršnjaka/vršnjakinja

Likovno izražavanje

Likovno izražavanje predstavlja spontanu i stvaralačku interpretaciju doživljaja učenika/učenice i upotrebu osnovnih saznanja likovnih pojmova. Riječ je o spontanoj slobodnoj interpretaciji sa likovnim znacima oblikovanih misli uz pomoć različitih likovnih materijala i sredstava.

Nastavnik/nastavnica posebno podstiče učenike/učenice da samostalno i na individualan način izraze misli.

Korelacija među predmetima (I ciklus)

Pri planiranju likovnih zadataka za učenike/učenice, nastavnik/nastavnica traži sadržajne korelacije sa drugim predmetnim područjima. Pri tome treba očuvati cjelovitost i čistoću predmeta likovna kultura – likovne zadatke treba izvoditi u skladu sa likovnim načelima i zakonitostima.

Mogućnost za izvođenje korelacija predmeta likovna kultura sa drugim predmetnim područjima, nastavnik/nastavnica može da potraži u likovnom području, likovnoj tehnici, likovnom motivu ili likovnom pojmu.

Vremenski okvir

U prvom ciklusu osnovne škole je za predmet Likovna kultura, za izvođenje osnovnog predmeta po novom planu namijenjeno po 2 časa sedmično u svakom razredu.

U okviru planiranog godišnjeg fonda časova u 1. razredu nastavnik/nastavnica će crtanju, vajanju i prostornom oblikovanju da namijeni jednak broj časova, a grafici samo nekoliko časova (4) da bi se učenici/učenice upoznali/e sa najosnovnijim pojmovima štamparstva i oprobali/e pravljenje otiska. U 2. i 3. razredu grafici je namijenjeno nešto više (6 - 8) časova, a ostalim područjima opet jednak broj časova.

Vrednovanje radova učenika/ca

Likovno vrednovanje predstavlja određivanje vrijednosti obavljenog rada na času u odnosu na zalaganje pri ostvarivanju ciljeva pri usvajanju likovnih pojmova, likovnom izražavanju te usvajanju likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti.

Cilj vrednovanja nije samo ocjena rada (zadatka), već i ocjena angažovanja učenika/učenice koja se zasniva na napredovanju u cjelovitom nastavnom procesu.

Po svakom završenom likovnom zadatku, nastavnik/nastavnica uz izložene završene i nezavršene likovne radove, sa učenicima/učenicama vrednuje postignute ciljeve na osnovu oblikovnih kriterijuma, koji proizilaze iz likovnog zadatka.

Specijalna didaktička uputstva za 2. Ciklus (IV,V i VI razred)

Uputstva za likovnu aktivnost za vrijeme uravnoteženog, spontanog i svjesnog rada

Kod učenika/učenica u drugom odgojno-obrazovnom periodu od 9 do 11 godina dolazi do udruživanja kognitivnog i vizuelnog razvoja. Likovni zadatak koji nastaje u likovnom izražavanju, nije više podređen predstavi, Učenici/učenice prestaju intuitivno usvajati pojmove i prelaze ka vizuelnom realizmu. Učenici/učenice žele prikazati realne pojave. Potrebno ih je podsticati ka traženju novih izražajnih načina. Ishodište za to su svjestan doživljaj i detaljno posmatranje predmeta i pojava u najbližoj okolini. Nastavnik/nastavnica to podstiče živim opisivanjem potkrijepljenim prikazivanjem odabranih nastavnih sredstava.

Likovne motive mora izabrati tako, da budu jasni i razumljivi. Učenici/učenice tako mogu povezati likovne pojmove sa osnovnim zakonitostima likovnih elemenata i sa oblikovnim načelima. U 4. i 5. razredu mogu kritički i svjesno razumjeti i upotrijebiti linearne, slikarske i prostorne – oblikovane vrijednosti. Dosta uspješno oblikuju i bogate crtane površine, miješaju boje, upotrebljavaju kompozicijska načela. U 6. razredu likovni izraz učenika/učenica je svjestan. Moguće je raščlanjivanje i kombinovanje elemenata u nove skladne cjeline na likovni i verbalni način.

Uspješnost likovnog izražavanja u drugom razvojnem periodu povezan je sa razvojnim motoričkim mogućnostima. Moguće je koristiti složenije i zahtjevnije materijale i pribor.

Likovni zadatak nastaje iz likovnog problema. Ishodište za likovno izražavanje je likovni problem, likovna tehnika i likovni motiv koji je podređen likovnom problemu samo je sredstvo za likovni izraz. Veliku pažnju posvetiti razumijevanju i poznavanju likovnih djela i umjetnika, kulturnih ustanova, vizuelnim komunikacijama, analizi okoline i ekološkim problemima (posjeta izložbama, kulturnim ustanovama, ateljeu).

Usvajanje likovnih pojmova

Proces usvajanja likovnih pojmova od 4. do 6. razreda zasniva se na uspješnoj motivaciji učenika/učenica različitim metodama, posebno metodi širenja i elaboriranja likovnih senzibiliteta i metodi estetske komunikacije. Učenici/učenice uz njihovu pomoć na neprisiljen način bogate osjetljivost za likovne elemente i odnose elemenata te podstiču izvornost i vlastito traženje rješenja, kao i upoznavanje posebnosti likovnih materijala i pribora.

Svjesno poimanje likovnih problema omogućava nastavniku/nastavnici da učenike/učenice uz oslobađanje emotivnih sposobnosti navodi na kritičko vrednovanje likovnih djela i djela njihovih vršnjaka.

Likovno izražavanje

Likovno izražavanje predstavlja spontanu i stvaralačku interpretaciju doživljaja učenika/učenica i upotrebu osnovnih saznanja likovnih pojmova. Nastavnik/nastavnica podstiče učenike/ce da razlikuju posebne osobine likovnih materijala i adekvatnost pribora, da u likovno izražavanje unose vlastitu samosvijest i samostalnost kako bi se likovno izražavali na originalan način.

Usvajanje likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti

Usvajanje likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti predstavlja skladno i potpuno usvajanje stečenog i usvojenog koje se kod učenika/učenica pokazuje kao odnos prema svom djelu, djelu školskih drugova/drugarica, djelu umjetnika; kao i odnos poštovanja prema prirodnom, kulturnom i socijalnom okruženju. Ovo se pri realizaciji likovnih zadataka izražava kao samostalnost i originalnost učenika/učenice. Zato je veoma važno, kako nastavnik/nastavnica posvećuje pažnju individualnoj izražajnosti učenika/učenica u odnosu na njihov uzrast i u odnosu na njihov razvoj osjećanja i interesovanja za likovno izražavanje kao i u odnosu na njihov razvoj kreativnosti.

Korelacija među predmetima (II ciklus)

Pri planiranju likovnih zadataka za učenike/učenice, nastavnik/nastavnica traži sadržajne korelacije sa drugim predmetnim područjima. Pri tome treba očuvati cjelovitost i čistoću predmeta likovna kultura – likovne zadatke treba izvoditi u skladu sa likovnim načelima i zakonitostima.

Ishodište za izvođenje korelacija predmeta likovna kultura sa drugim predmetnim područjima, nastavnik/nastavnica može da potraži u likovnom području, likovnoj tehnici, likovnom motivu ili likovnom pojmu. Neiscrpane mogućnosti povezivanja sa već usvojenim pojmovima iz drugih predmeta kao što su poznavanje prirode, muzička kultura, maternji jezik, matematika, tjelesni izdravstveni odgoj, omogućuju nastavniku/nastavnici da sa učenicima/učenicama kreativno realizuje likovne zadatke.

Vremenski okvir

Za drugi odgojno-obrazovni ciklus osnovne škole, predmetu Likovna kultura u 4.razredu namjenjena su 2 časa sedmično a u 5.i 6.razredu namijenjen je 1. čas sedmično.

Nastavnik/nastavnica mora u okviru predviđenog broja časova u četvrtom, petom i šestom razredu realizovati cjelovite sadržaje predviđenih likovnih područja. Svakom likovnom području pojedinačno treba namijeniti isti broj časova.

Vrednovanje radova učenika/učenica

Likovno vrednovanje predstavlja određivanje vrijednosti obavljenog rada na času u odnosu na zalaganje pri ostvarivanju ciljeva pri usvajanju likovnih pojmova, likovnom izražavanju te usvajanju likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti.

Cilj vrednovanja nije samo ocjena rada (zadatka), već i ocjena angažovanja učenika/učenice koja se zasniva na napredovanju u cjelovitom nastavnom procesu.

Po svakom završenom likovnom zadatku, nastavnik/nastavnica uz izložene završene i nezavršene likovne radove, sa učenicima/učenicama vrednuje postignute ciljeve na osnovu oblikovnih kriterijuma, koji proizilaze iz likovnog zadatka. Objektivne kritike moraju biti smjernice za dalji rad.

Osnovni i minimalni standardi znanja

Zbog specifičnosti predmeta Likovna kultura, osnovni – minimalni standardi znanja određeni su u koloni tabele OPERATIVNI CILJEVI I SADRŽAJI. Kod nivoa znanja riječ je o proširivanju određenih sadržaja na kvalitativni nivo. Osnovni nivo znanja je istovremeno i minimalni.

Specijalna didaktička uputstva za 3. Ciklus (VII, VIII i IX razred)

Uputstva za likovnu aktivnost za vrijeme uravnoteženog, spontanog i svjesnog rada

Učenici/učenice u periodu od 11. do 15. godine počinju stvarati na osnovu čvršćih, jasno definisanih kriterijuma koje su stekli vizuelno i apstrakcijom. To je vrijeme predstavljanja. Spontano likovno izražavanje nestaje, a učenici/učenice prelaze ka svjesnijem rješavanju likovnih problema. Posebno stariji/e učenici/učenice uživaju u svjesnom predstavljanju predmeta koji su po vizuelnoj strani najbliži izgledu. Zadatak nastavnika/ce je da poznaje i prati likovni razvoj učenika/ce, njegovo/njeno saznavanje i razumijevanje likovnih problema i njegov/njen individualni način izražavanja.

Sadržaj u nastavnim programima za likovnu kulturu je oblikovan i prilagođen uzrastu učenika/učenica što nastavnik/nastavnica uvažava pri planiranju. Pri tome vodi računa da su pojedini nastavni koraci što fleksibilniji i da na što predvidljiviji način omoguće razvoj likovne osjetljivosti učenika/učenice, njegovog/njenog stvaralaštva i estetskog i originalnog izražavanja. Tako omogućava sticanje znanja, sposobnosti posmatranja, poimanja, razumijevanja, upoređivanja, kritičkog vrednovanja, kao i razvoj pozitivnog odnosa prema radu i radnim navikama.

Ishodište za rad je likovno teoretski problem. Likovni zadatak tako proizilazi iz likovnog problema; likovna tehnika i likovni motiv su podređeni teoretskom problemu i samo su sredstvo za likovno izražavanje.

Nastavnik/nastavnica posebnu pažnju posvećuje analizi okoline, ekološkim problemima i vizuelnim komunikacijama. Fotografija (reprodukcije) likovnih ostvarenja se isključuje kao nastavno sredstvo. Za detaljnije saznavanje umjetničkih ostvarenja i u cilju postizanja direktnog kontakta, nastavnik/nastavnica vodi učenike/ce na izložbe, u galeriju ili organizuje razgovor sa umjetnikom

Usvajanje likovnih pojmova

Proces usvajanja likovnih pojmova od 7. do 9. razreda se u osnovnom programu zasniva na uspješnoj motivaciji učenika/učenica. Motivaciju nastavnik/nastavnica postiže metodom razgovora, demonstracije i posmatranja, kao i metodom razvijanja i elaboriranja likovnih senzibilnosti, metodom transponiranja i metodom estetske komunikacije.

Nastavnik/nastavnica takođe podstiče učenikove/učenicine vizuelne komunikacije te njegovo/njeno doživljavanje likovnih djela umjetnika iz svih umjetničko istorijskih perioda, a posebno iz savremene likovne umjetnosti.

Svjesno poimanje likovnih problema omogućava nastavniku/nastavnici da učenike/učenice uz oslobađanje emotivnih i misaonih sposobnosti navodi na kritično vrednovanje vlastitih likovnih djela i djela njihovih vršnjaka.

Likovno izražavanje

U osnovnom programu likovno izražavanje predstavlja svjesnu i stvaralačku interpretaciju doživljaja učenika/učenica i upotrebu osnovnih i obogaćenih saznanja likovnih pojmova. Riječ je o slobodnoj i svjesnoj interpretaciji sa likovnim znacima oblikovanih misli, koristeći različite likovne materijale i sredstva.

Nastavnik/nastavnica aktivno podstiče i usmjerava učenike/učenice da samostalno i na individualan likovni način izražavaju svoje misli i pri tome da ostanu izvorni i prepoznatljivi.

Usvajanje likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti

Usvajanje likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti predstavlja skladno i cjelovito prihvatanje stečenog i usvojenog što se kod učenika/učenica pokazuje kao odnos prema vlastitom radu, radu školskih drugova/dругarica, radu umjetnika, poštovanju prirodnog, kulturnog i socijalnog okruženja. Zato je vrlo važno kako nastavnik/nastavnica podstiče učenike/učenice na likovnu aktivnost i kako posvećuje pažnju individualnom izrazu učenika/ce u odnosu na njegov/njen uzrast i razvoj osjećanja, njegovu/njenu zainteresovanost za likovno izražavanje i njegov/njen razvoj stvaralaštva.

Korelacija među predmetima (III ciklus)

Pri planiranju likovnih zadataka za učenike/učenice, nastavnik/nastavnica traži sadržajne korelacije sa drugim predmetnim područjima i to tako da omogućava učenicima/učenicama da likovni zadatak riješe na stvaralački, individualan likovni način, koji je primjeren njihovim psihofizičkim sposobnostima i njihovom individualnom načinu izražavanja.

Polazište za realizaciju korelacije predmeta likovne kulture sa drugim predmetnim područjima, nastavnik/nastavnica može potražiti u likovnom području, likovnoj tehnici, likovnom motivu ili likovnom pojmu. Mogućnost povezivanja tražimo u predmetima muzička kultura, maternji jezik, matematika, tjelesni i zdravstveni odgoj, historija, geografija, fizika, hemija.

Vremenski

okvir

U trećem ciklusu osnovne škole je za predmet Likovna kultura, za izvođenje osnovnog predmeta po novom planu namijenjen po 1 čas sedmično u svakom razredu.

U okviru raspoloživih časova u pojedinom razredu nastavnik/nastavnica mora realizovati planirane sadržaje odnosno predviđene likovne probleme. Naizmjenično realizuje predmetna područja i svakom likovnom području namjenjuje približno jednak broj časova.

Vrednovanje radova učenika/učenice i zapis postignuća

Likovno vrednovanje predstavlja određivanje vrijednosti obavljenog rada na času u odnosu na zalaganje pri ostvarivanju ciljeva, pri usvajanju likovnih pojmova, likovnom izražavanju, usvajanju likovnih doživljaja i likovnih zakonitosti.

Cilj vrednovanja nije samo ocjena rada, već i ocjena angažovanja koja se zasniva na napredovanju u cjelovitom nastavnom procesu. Zato nastavnik/nastavnica mora vrednovati aktivnost učenika/učenice i rad u čitavom nastavnom procesu.

Po svakom završenom likovnom zadatku, nastavnik/nastavnica uz izložene završene i nezavršene likovne radove, sa učenicima/učenicama vrednuje postignute ciljeve na osnovu oblikovnih kriterijuma, koji proizilaze iz likovnog zadatka. Objektivne kritike moraju biti smjernice za dalji rad.

LIKOVNA KULTURA

6. RAZRED

1 čas sedmično – 35 časova godišnje

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi (sadržaji)	Korelacije
<p>CRTANJE Vrijednosti crte i površine Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasni nastanak crte, - razlikuje slobodnu i tehničku crtu, - upozna pojam - konturne i strukturne linije, - objasni značaj gustog i rijetkog nizanja crta na površinama, - opiše pojam struktura i tekstura predmeta, - upotrebljava mogućnosti tehnike lavirani crtež za prikazivanje određenih motiva, - analizira sposobnosti opažanja, - dograđuje smisao za raspoređivanje svijetlih i tamnih površina na različitom formatu. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - crtaju kompoziciju sa konturama i crtama predstavljajući različite površine, - crtaju ritmičku kompoziciju i ispunjavaju površine imitirajući, sugerišući različite strukture i tekture. 	<p>Crta (linija), konturna linija, strukturna linija, struktura, tekstura, lavirani crtež.</p>	
<p>Kompozicija – sastav crteža Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznaje značaj likovnih elemenata, - usvaja pojam kompozicije, - razlikuje značaj simetrične i asimetrične kompozicije, - upoznaje značaj središne ose na 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - crtaju crtež sa motivom po načelu simetrične i asimetrične kompozicije, - mogućnost izražavanja ravnoteže na likovnom djelu. 	<p>Likovni elementi, kompozicija (simetrična i asimetrična).</p>	<p>Matematika: geometrijski ornamenti</p>

<p>umjetničkom djelu, - pronalazi rješenja za simetrično i asimetrično raspoređivanje elemenata.</p>			
<p>SLIKANJE Boje i bojeni krug Učenik/učenica treba da: - upozna pojam i značaj svjetlosti za nastanak boje, - povezuje pojam spektra boja i duge, - upozna značaj bojenog kruga, - razlikuje primarne i sekundarne boje, - razvija osjećaj za različitosti jedne boje, - razvija osjećaj slobode prilikom miješanja boja, - se navikava na postepeno miješanje boja.</p>	<p>Učenici/učenice: - miješaju boje iz bojenog kruga radeći slobodnu kompoziciju, - slikaju motiv kombinovanje m neutralnih boja.</p>	<p>Spektar boja, primarne boje, sekundarne boje, neutralne boje.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: ilustracija poetskog teksta.</p>
<p>Svjetlost Učenik/učenica treba da: - razlikuje osobine boja i mogućnosti (bojenost, bojena čistoća, bojena svjetlost), - objasni promjenu boje sa bijelom i crnom – valer, - utvrdi znanje o nastanku različite boje – ton, - uporedi i analizira odnos slikarstva i grafike, - razvija smisao za stepenovanje boje po svjetlosnom stepenu – nijansa i valer, - izgrađuje smisao za</p>	<p>Učenici/učenice: - slikaju sliku</p>	<p>Valer, boja – ton.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: ilustracije književnog teksta</p>

komponovanje svjetla i sjenke.			
<p>Slikarske tehnike Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odredi osobine štafelajnog i zidnog slikarstva, - navede tehnike štafelajnog slikarstva (akvarel, gvaš, tempera, kolaž, ulje...), - navede tehnike zidnog slikarstva (freska, vitraž, -namozaik..), primjerima umjetničkihdjela prepoznaje karakteristikerazličitih slikarskihtehnika. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slikaju sliku sa motivom u slikarskoj tehnici po izboru adekvatnog motiva. 	<p>Slikarske tehnike, štafelajno slikarstvo, zidno slikarstvo.</p>	<p>Hstorija: historijska tema,</p>
<p>Prostorno oblikovanje Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odredi pojmove prostor, arhitektura, građevinarstvo, - objasni pojam arhitekta (skica, idejni nacrt), - objasni razlike i značaj prirodnog i vještačkog prostora, - opredjeljuje značaj unutrašnjeg i spoljnog prostora, - razumije zatvoreni i otvoreni prostor, - razvija smisao za kombinaciju različitih oblika pri radu, - se navikava na samostalno konstruisanje prostora, 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - od različitih savitljivih materijala i kutija oblikuju prostorni oblik, - individualnim, grupnim i kolektivnim radom imitiraju ili realizuju zamišljenu prostornu kompoziciju kao maketu. 	<p>Prostor, unutrašnji prostor, spoljni prostor, arhitektura, građevinarstvo, skica, maketa.</p>	<p>Kultura življenja: prostor za javno okupljanje.</p>

<p>- vrednuje tačnost i dosljednost.</p>			
<p>GRAFIKA umjetnička i industrijska grafika Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasni neponovljivost crteža i slike, - objasni mogućnosti reprodukcija crteža i slika sa matricom, - nabroji primjere prirodnih i vještačkih materijala za izradu matrica, - objasni značaj umjetničke grafike (crtež, matrica, štampa, ograničen broj otisaka grafičkih listova, označavanje), - odredi osobine pojma industrijska grafika, - razumije značaj linije, površine, oblika i kontrasta za grafički izraz, - se upoznaje sa grafičkim tehnikama, - dobija spretnost rukovanjem sa novim materijalima, - se navikava na upornost pri oblikovanju matrice, - vrednuje odgovornost i ocjenjuje čistoću izrade grafičkog lista. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rade skicu upotrebljavajući svijetle linije na tamnoj pozadini, - rade skicu za grafički list u visokoj štampi, - rade ravan otisak sa temperama ili štamparskim bojama. 	<p>Umjetnička grafika (crtež, matrica, štampa), grafički list, industrijska grafika.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: pozivnica, čestitka.</p>

<p>VAJARSTVO (KIPARSTVO) Način vajarstvoskog oblikovanja Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opiše posebnosti vajarstvoskog izražavanja, - odredi pokretni kip, - objasni pojam reljefa kao kiparskog oblika, - prepozna nizak, visok reljef, - nabroji različite materijale, bojene materijale i objasni načine izrade, - upoređuje mogućnosti za upotrebu različitih vajarstvoskih materijala. <p>ocjenjuje kip kao umjetničko djelo.</p>	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oblikuju pokretni kip od mekog materijala, - oblikuju različite vrste reljefa od različitih materijala, - uočavaju razlike između modelovanja i konstruisanja, - realizuju slobodnu konstrukciju u prostoru. 	<p>Kip (statua), reljef, vajarstvoski materijali, konstrukcije.</p>	<p>Geografija: reljef kanjona</p> <p>Sport: gimnastičar</p>
--	---	--	---

LIKOVNA KULTURA**7. RAZRED**

1čas sedmično – 35 časova godišnje

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi (sadržaji)	Korelacije
Likovni ukras (ornament) Učenik/učenica treba da: - upozna karakteristike ornamenta, - na primjerima umjetničkih djela prepozna karakteristike ornamenta, - upozna pojam likovna ravnoteža u kompoziciji sa ornamentalnim motivom, - kombinuje mogućnosti ritmičkog raspoređivanja	Učenici/učenice: - komponuju različite oblike ornamenta sa različitom tematikom.	Ornament.	Historija: nacionalni folklor

<p>elemenata, - planira moguća rješenja pri nizanju elemenata, - razvija likovnu maštu i likovno pamćenje.</p>			
<p>SLIKANJE Skladnost boja (harmonija) Učenik/učenica treba da: - usvoji pojam <i>skladnost</i> (harmonija), - opiše karakteristike skladnosti boja sa 2-3 boje, - objasni pojam <i>neskladnost</i> (disharmonija), - obogati sposobnost miješanja boja i njihovog kombinovanja, - izražava samostalnost pri kombinovanju boja.</p>	<p>Učenici/učenice: - miješaju boje i slikaju kompoziciju sa harmoničnim bojama.</p>	<p>Harmonija, disharmonija.</p>	<p>Geografija: ravničarski kraj.</p>
<p>Suprotnosti boja (kontrast) Učenik/učenica treba da: - usvoji pojam <i>suprotnost</i> (kontrast), - navede karakteristike komplementarnog kontrasta i odnosa boja u paru, - predstavi karakteristike toplih i hladnih kombinacija boja, - analizira kontraste boja na predmetima u okolini, prirodi i umjetničkim djelima.</p>	<p>Učenici/učenice: - upotrebom jednog ili više kontrasta boja slikaju sliku tehnikama: tempera, kolaž ili kombinovanom tehnikom, - stvaraju kompoziciju komplementarnih parova.</p>	<p>Komplementarni kontrast.</p>	<p>Fizika: svjetlost.</p>

<p>Reljef Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - određuje vrste reljefa nizek, visok, udubljen, - nabroji karakteristike pojedinih vrsta reljefa, - upozna karakteristike vajarne tehnike, - objašnjava pojam negativ i pozitiv (odlivak) reljefa, - na fotografijama umjetničkih reljefa određuje karakteristike reljefa. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - od različitih materijala modeliraju reljefe različitih oblika, veličina i motiva, - razvijaju sposobnost izvođenja različitih postupaka vajarne tehnike, - razvijaju likovnu maštu i pamćenje. 	<p>Reljef (nizek, visok, udubljen).</p>	<p>Geografija: reljefno prikazivanje urbanog prostora</p>
<p>Puna plastika Učenik/učenica treba da:</p>	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dodavanjem i 	<p>Prostor, površina, volumen, masa,</p>	

<p>- usvoji vajarske pojmove prostor (volumen), masa, oblik, kompozicija, površina, - odredi pojam puna plastika geometrijskih i negeometrijskih oblika, - nabroji materijale i sredstva pri izradi skulpture, - kritički procjenjuje osjećaj za treću dimenziju, - korigujući sopstveni rad pri oblikovanju dinamičnih figura - uvažava vlastite ideje, pri realizaciji različitih likovnih tehnika - razvija samostalnost i ručnu spretnost.</p>	<p>oduzimanjem materijala modeluju dinamične skulpture, - modeluju kompozicije od više oblika, - modeluju maske.</p>	<p>oblik, kompozicija.</p>	
<p>GRAFIKA Štamparstvo (umjetnička i industrijska Učenik/učenica treba da: - nabroji grafičke pojmove otisak, matrica, štampanje, grafički list, originalni list, unikat, - opiše karakteristike i posebnosti industrijske i umjetničke grafike, - opiše ručnu i industrijsku štampu, - upozna posebnosti grafičkih tehnika, - planira aktivno sudjelovanje u</p>	<p>Učenici/učenice: - oblikuju matricu i otiskuju grafički list u visokoj štampi kombinujući dvije boje, - se pri predstavljanju motiva navikavaju na originalno linijsko ispunjvanje površina.</p>	<p>Umjetnička i industrijska grafika, otisak, matrica, štampanje, grafički list, originalni list, unikat.</p>	<p>Osnovi tehnike/tehnička kultura: plakat za auto-reli.</p>

grupnoj demonstraciji.			
<p>Prostorno oblikovanje (spoljni i unutrašnji arhitektonski prostori) Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objašnjava doživljavanje arhitektonskog prostora (neposredna iskustva), - analizira spoljni, urbani prostor, - objašnjava karakteristike tipova naselja, - analizira uređenje okoline u odnosu na funkcionalnost i estetski izgled, - upozna vrste gradnje (masivna, skeletna i niskogradnja), - navodi posebne karakteristike gradnje (akcenat na modernoj gradnji), - uz oblikovanje različitih prostora razvija samostalnost, - uočava greške vezane za preciznost pri izrezivanju pojedinih površina, - razvija osjećaj za upotrebno uređenje prostora, - upoređuje različito kombinovane prostore, - se analiziranjem arhitektonskih prostora navikava na estetsko vrednovanje. 	<p>Učenici/učenice: - oblikuju različite prostorne tvorevine kao makete .</p>	<p>Prostor, urbanizam, spoljni prostor, unutrašnji prostor.</p>	<p>Osnovi tehnike/tehnička kultura: maketa muzeja.</p>

LIKOVNA KULTURA

8. RAZRED

1čas sedmično – 35 časova godišnje

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi (sadržaji)	Korelacije
<p>CRTANJE Vidni (vizuelni) prostor na površini (perspektiva) Učenik/učenica treba da: - usvoji pojam <i>vidni prostor na površini</i>, <i>likovni prostor</i>, - upozna načine predstavljanja prostora na površini, - upozna nizanje elemenata u visinu, - upozna nizanje sa smanjivanjem elemenata, djelimično prekrivanje, geometrijska ili linijska perspektiva, mijenjanjem inteziteta linija i kontura elemenata, - upozna slikarsku modelaciju (svjetlost i sjenka), - timski analizira predmete i pojave u prirodi, - traži rješenja za povezivanje posmatranih predmeta u prostoru i slikarskom izražavanju.</p>	<p>Učenici/učenice: - analiziraju prostor u odnosu na dimenzije i namjenu, veličinu i funkciju, - crtaju pejzaž na osnovu posmatranja ili sjećanja, - predstavljaju više prostornih motiva na površini.</p>	<p>Vidni prostor, likovni prostor, perspektiva.</p>	<p>Geografija: ravničarsko-planinski predio i primorski pejzaž sa linijom horizonta.</p>
<p>SLIKANJE Vazдушna perspektiva Učenik/učenica treba da: - upozna način prikazivanja prostora na crtaćem listu</p>	<p>Učenici/učenice: - slikaju kompoziciju oduzimajući jačinu boje (dodavanjem bijele, crne, sive i plave boje),</p>	<p>Vazдушna perspektiva.</p>	<p>Geografija: prirodni pejzaž.</p>

<p>koristeći promjenu jačine boje, - analitički posmatra okolinu, objašnjava efekat boje i detalja na bližim i udaljenim predmetima, - objašnjava uzrok postepenog gubljenja boje na predmetima koji se udaljuju, - na primjerima umjetničkih djela objašnjava pojavu vazdušne perspektive.</p>	<p>- obogaćuju sposobnosti posmatranja.</p>		
<p>VAJARSTVO Oblikovanje (plastičnih) oblika Učenik/učenica treba da: - razlikuje puni plastični i reljefni kip kao vrstu vajarstva, - u odnosu na ulogu i zadatak koju ima kip, razlikuje samostalni i arhitektonski kip, - dramatičuje osjećaj za prostorno predstavljanje, - se navikava da samostalno realizuje vlastite vajarske ideje, - ocjenjuje i estetski vrednuje skulpturu.</p>	<p>Učenici/učenice: - od tvrdih ili mekih materijala oblikuju figuralni ili nefiguralni kip, - od otpadnih materijala izrađuju montažnu skulpturu.</p>	<p>Puna plastika, reljefni kip, samostalni kip, arhitektonski kip, montažna skulptura.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: historijska ličnost iz književnog djela</p>
<p>"Šuplja" skulptura Učenik/učenica treba da: - razlikuje pojmove <i>puna i šuplja skulptura</i>, - usvaja pojmove <i>keramika, keramičko vajarstvo</i>, - razlikuje pojmove <i>umjetnička keramika i industrijska</i></p>	<p>Učenici/učenice: - oblikuju punu ili šuplju skulpturu, - pronalaze rješenja za nove moderne keramičke forme, - analiziraju klasična keramička rešenja, kombinuju folklorna i moderna rješenja.</p>	<p>Šuplja skulptura, umjetnička keramika, industrijska keramika, grnčarstvo.</p>	<p>Historija: posude mojih predaka</p>

<p><i>keramika,</i> - upozna narodnu keramiku (grnčarstvo) kao umjetnički zanat, - odredi modeliranu keramiku i keramiku dobijenu na keramičkom točku, - upozna pojmove <i>primijenjena umjetnost, umjetnički zanat i industrijsko oblikovanje,</i> - izražava estetsku vrijednost upotrebnih predmeta, - razvija osjećaj za estetski oblik i samostalno oblikovanog predmeta, - razvija pravilan odnos prema kulturnom nasljeđu.</p>			
<p>PROSTORNO OBLIKOVANJE Scenski prostor</p>		<p>Scenski prostor, pozorište, animacija.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: scenska realizacija basne.</p>

likovno uređenu scenu.	maštu.		
<p>GRAFIKA Umjetnička grafika i grafičko oblikovanje Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objašnjava umjetničku grafičku djelatnost - skica, crtež, matrica, otisak, originalni grafički list, reprodukcija, autorizacija, - razlikuje vrste štampe i osnovne tehnike umjetničke grafike - visoka štampa, ravna štampa, duboka štampa i sito štampa, - objašnjava karakteristike male grafike (exlibris), - preispituje sposobnosti opažanja, - dograđuje smisao za raspoređivanje svijetlih i tamnih površina na različitom formatu, - vrednuje sposobnost oblikovanja vlastitih ideja. 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - crtaju skicu kombinujući crno-bijela grafička rješenja, nadograđuju kompoziciju bojenjem određenih dijelova sa jednom ili dvije boje, - planiraju dosljednost izrade grafičke tehnike. 	<p>Umjetnička grafika, grafičke tehnike, visoka tampa, duboka tampa, ravna tampa, sito tampa, mala grafika (exlibris).</p>	<p>Maternji jezik i književnost: grafičko rješenje naslovne strane odabrane priče.</p>

LIKOVNA KULTURA

9. RAZRED

(1čas sedmično – 34 časa godišnje)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi (sadržaji)	Korelacije
<p>CRTANJE Crtanje u perspektiv iUčenik/učenica treba da: - usvaja pojmove <i>optička varka, tačka posmatranja, linija horizonta, horizont</i>, - rezimira pravila crtanja prostora i predmeta (trodimenzionalnih), - razlikuje karakteristike linearne perspektive (perspektiva sa jednim očištem, centralna perspektiva, ptičja i žablja perspektiva), - se upozna sa načinima prikazivanja predmeta i prostora putem kompjuterske animacije, - razumije pravila prikazivanja prostora, - vrednuje istrajnost i značaj posmatranja i odmjeravanja vizuelnih pojava, skraćenja i deformacija.</p>	<p>Učenici/učenice: - crtaju predmete u skladu sa pravilima i protiv pravila crtanja u perspektivi, - nakon posmatranja crtaju motiv, - uvažavaju pravila crtanja u perspektivi na kompjuteru.</p>	<p>Perspektiva, kompjuterska animacija</p>	<p>Informatika: -Računska obrada i dizajn teksta, -Izrada multimedijalnih i slajd prezentacija.</p>
<p>Proporcije Učenik/učenica treba da: - utvrđuje pojmove razmjer (proporcija), viziranje, - produbljuje pravila crtanja proporcija na predmetu i između više predmeta, - upoznaje pravila</p>	<p>Učenici/učenice: - rješavaju probleme proporcije - predmeta i figure u prostoru.</p>	<p>Proporcija, zlatni rez, viziranje.</p>	<p>Biologija: čovjek u prostoru.</p>

<p>zlatnog reza, - upoznaje pravila određivanja razmjera ljudskog tijela, - upoznaje načine odmjeravanja veličine dijelova ljudskog tijela, - stiče samopouzdanje za individualno izvođenje likovnog zadatka</p>			
<p>SLIKANJE Koloristička perspektiva Učenik/učenica treba da: - upozna način predstavljanja prostora pomoću čulne prevare (iluzije), - upotrebljava osobine toplih i hladnih boja, - opiše pojavu naizglednog udaljavanja i približavanja boja, - na reprodukcijama umjetničkih djela objašnjava psihološko značenje boje, - razvija sposobnost za korekcije i razumijevanje različitih načina prikazivanja prostora bojom na slikarskoj površini, - jača osjećaj za kombinovanje i odnose boja.</p>	<p>Učenici/učenice: - slikaju kompoziciju uvažavajući načela kolorističke perspektive, - estetski procjenjuju umjetnička djela.</p>	<p>Koloristička perspektiva, iluzija.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: jesen u pjesmi.</p>
<p>Tonsko slikanje Učenik/učenica treba da:</p>	<p>Učenici/učenice: - tonskim slikanjem</p>	<p>Tonsko slikanje, slikarski volumen.</p>	<p>Matematika: geometrijska tijela i</p>

<ul style="list-style-type: none"> - usvoji pojam slikarski volumen i tonsko slikanje (modelacija), - objašnjava bojene površine tonskom gradacijom boje, - koristeći svjetlosne razlike jedne boje opiše prikaz trodimenzionalnog predmeta, - tonskim načinom slikanja shvati prikaz dubine prostora, - uz posmatranje predmeta objašnjava njihovu osvijetljenost, - na reprodukcijama umjetničkog djela pokaže i objašnjava kako slikar gradacijom boje od svijetlog do tamnog tona stvara iluziju predmeta ili prostora, - se navikava na dosljedno posmatranje predmeta u okolini. 	<p>predstavljaju plastičnost predmeta i dubinu prostora.</p>		<p>oblici</p>
<p>Kolorističko slikanje Učenik/učenica treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utvrđuje pojmove svijetla, tamna boja, topla, hladna boja, moć boje, tonsko slikanje, - upozna način prikazivanja treće dimenzije na slikarskoj površini pomoću tople i hladne, svijetle i tamne boje, - usvaja pojmove <i>kolorit, kolorističko</i> 	<p>Učenici/učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slikaju kompoziciju pomoću toplih i hladnih boja. 	<p>Kolorističko slikanje</p>	<p>Geografija: atmosfera.</p>

<p><i>slikanje, umjetnička djela,</i> - analizira i vrednuje koloristički način slikanja.</p>			
<p>VAJARSTVO Vajarski prostor Učenik/učenica treba da: - određuje vajarske pojmove masa, oblik, površina, proporcija i veličina, - objašnjava opipljiv vajarski prostor (vajarski volumen) i prostor koji se nalazi oko volumena (enterijer, eksterijer), - na primjerima umjetničkih djela figuralnim i nefiguralnim, utvrđuje povezanost vajarskog i spoljnog prostora, - analizira posebnu vrstu vajarskih djela - pokretne kipove (mobile), - razvija osjećaj za predstavljanje prostora, - kritički procjenjuje važnost veze između vajarskog i spoljnog prostora (ambijentalna skulptura).</p>	<p>Učenici/učenice: - uvažavanjem povezanosti između vajarskog i spoljnog prostora realizuju vlastite zamisli.</p>	<p>Vajarski prostor, masa, volumen, oblik (forma), površina, kip (mobile), proporcija,</p>	<p>Historija: spomenik kulture u mom gradu.</p>
<p>PROSTORNO OBLIKOVANJE Planiranje i oblikovanje zgrada unutrašnjih prostora i opreme Učenik/učenica treba da: - analizira uređenje</p>	<p>Učenici/učenice: - od različitih materijala oblikuju</p>	<p>Enterijer, eksterijer, ambijentalna skulptura.</p>	<p>Kultura življenja:</p>

<p>zajedničke okoline (okolina, oblik i veličina zgrada u odnosu na okolinu zgrada, namjenu zgrada, novogradnja, dograđivanje, zaštita nasljeđa - kulturni spomenici), - određuje osnovne zadatke arhitekta (upotrebljivost zgrade, konstrukcijska stabilnost, oblik zgrade, materijali), - analizira karakteristike planiranja unutrašnjeg prostora (oblik prostora, odnosi, veličina unutrašnjeg prostora, upotrebljivost, skladnost, svjetlost, prozračnost), - razvija osjećaj za funkcionalni i estetski oblik građevine, - vrednuje pravilan odnos prema kulturnom nasljeđu.</p>	<p>prostorne tvorevine (makete), - planiraju preuređenje bližeg boravišnog prostora, - modeluju skladne i upotrebljive oblike unutrašnjih prostora prema vlastitoj zamisli.</p>		
<p>GRAFIKA Umjetnička grafika i grafičko oblikovanje Učenik/učenica treba da: - utvrđuje pojmove umjetnička i industrijska (primijenjena) grafika, - upoznaje pojmove vizuelna komunikacija,</p>	<p>Učenici/učenice: - u grafičkoj tehnici po izboru kreiraju idejno rješenje po vlastitoj zamisli (grafički dizajn), - crtaju skicu - plakat (vizuelne komunikacije) putem kompjuterske</p>	<p>Primijenjena grafika, vizuelna komunikacija, kompjuterska animacija, grafički dizajn.</p>	<p>Sport: dan sporta u školi</p>

kompjuterska animacija i grafički dizajn, - razvija pravilan odnos prema grafici uz originalno i estetsko oblikovane primjere primijenjene grafike.	animacije.		
--	------------	--	--

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Osnovne karakteristike nastavnika/ce

Primarni faktor za ovaj vid profesije je da nastavnik/ca bude stvaralac i solidan stručnjak, lice sa visokim etičkim vrijednostima, da solidno vlada pedagoško-psihološkom problematikom. Treba da bude solidan organizator i kreativac koji umije da primijeni konvencionalni rad i da istražuje nove mogućnosti za postizanje kvalitetnih rezultata. Značajno je da nastavnik/ca posjeduje iskustvo, da otkrije nadarenost, talenat i da omogući učeniku/ci da postane svjestan/na sopstvenih sposobnosti. Potrebno je da nastavnik/ca upozna učenike/ce sa visokim školama i fakultetima i da usmjeri učenike/ce da produže svoje obrazovanje.

Obavezna visoka stručna sprema (VSS) iz oblasti likovne umjetnosti:

- stručna lica koja su završila Akademiju likovnih umjetnosti – nastavnički smjer,
- sva lica koja su završila neki drugi smjer na Akademiji likovnih umjetnosti, ukoliko su položili psihološko-pedagošku grupu predmeta,

a što je ekvivalent bolonjskom sistemu:

- Nastavnički dsjek:
  - I ciklus studija: bachelor likovnih umjetnosti – edukacija likovnih umjetnosti
  - II ciklus studija: magistar likovnih umjetnosti – edukacija likovnih umjetnosti.